

ARMENIAN VIRTUAL COLLEGE

«ՆՈՐ ՅԱՌԱՋ»Ի ՀԱՐՑԱԶՐՈՅՑԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՑԱՆՑԱՅԻՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ (ՀՀՀ) ՀԻՄՆԱԴԻՐ, ՀԲԸՄ-Ի ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ԱՆԴԱՄ, ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԵՐՈՒԱՆԴ ԶՕՐԵԱՆԻ ՀԵՏ

ԽՄԲ. «ՆՅ»Ի.- Վերջերս, Պոտսդամի մէջ կայացած «Եվրոպայի Սփիւռքներ»-ու «Ժառանգութիւն եւ Յիշողութիւն» թեմայով գիտաժողովին կը մասնակցէր նաեւ Հայկական Համացանցային Համալսարանի (ՀՀՀ) հիմնադիր ՀԲԸՄ-ի կեդրոնական վարչութեան անդամ, ամերիկահայ Երուանդ Զօրեան, որ հանգամանօրէն մասնակցեցնէր ներկայացուց ՀՀՀ-ի ծրագիրն ու առաքելութիւնը: Նկատի առնելով այն հետաքրքրութիւնը որ յառաջացուց անոր ներկայացումը օտար եւ հայ միջավայրի մէջ, եւ աւելի մօտէն ծանօթանալու համար այս ծրագրի բովանդակութեան, Պրն. Զօրեանի հետ կատարեցինք ստորեւ ներկայացուած հարցազրոյցը:

«Նոր Յառաջ» - Դուք բաւական կարեւոր պատասխանատուութիւններ ստանձնած էք որպէս ՀԲԸՄ-ի կեդրոնական վարչութեան անդամ:

Երիտասարդներուն կարիքները: Ներկայիս երկրորդ հարիւրամեակի աշխատանքները յատկապէս կեդրոնացած են կրթական ծրագիրներու պատրաստութեան եւ նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութիւնը ապահովելու գործընթացին վրայ՝ թէ՛ Հայաստանի մէջ եւ թէ՛ ի սփիւռս աշխարհի: Երբ մենք երիտասարդ էինք ունէինք մարզական, մշակութային միութիւններ, միօրեայ կամ ամէնօրեայ դպրոցներ, ուր դասուանողութիւնները կը կատարուէին աւանդական մեթոտներով: Այսօր ունինք անկախ Հայրենիք մը, որ Սփիւռքի երիտասարդները

Նաեւ հիմնադիրն էք Հայկական Համացանցային Համալսարանի (ՀՀՀ): Նախքան ՀՀՀ-ի վերաբերող կալուածին անցնիլը, կարելի՞ է հակիրճ գիտնել մէջ ներկայացնել վերջին շրջանին Բարեգործական Միութեան ընդհանուր ուղեգիծը եւ գործունէութեան դաշտը:

Երուանդ Զօրեան - Հարիւրամեայ Բարեգործական Միութեան աշխատանքի ծիրին մէջ կ'իյնան գլխաւորապէս հայ մշակութի գարգացումը եւ նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութիւնը: Այսօր սակայն ժամանակի պահանջները փոխուած են, հետեւաբար կամայ թէ ակամայ մեր միութիւնն ալ ինքզինք վերանորոգելու ընթացքի մէջ կը գտնուի, որպէսզի կարելի ըլլայ նոր եւ արդիական միջոցներով հոգալ մանաւանդ

իրարու մօտեցնելու կեդրոնը կը հանդիսանայ, ուր կ'իրագործենք մանկական եւ երիտասարդական ամառնային ծրագիրները:

«ՆՅ» - ՀՀՀ-ի ծրագիրն ալ այս կամ այն ձեւով կապուած է Հայաստանին:

Ե.Զ. - Այդպէս է, բայց այս անգամ մեր համայնքները առցանց միջոցով կը կապենք Հայաստանին:

«ՆՅ» - Չէ՞ք կարծեր որ այսօր ձեր գործունէութեան կալուածը Հայաստան փոխադրելով սփիւռքեան կառույցները իրենք զիրենք ձեւով մը լքուած կը զգան, նկատի ունենալով արտասահմանի հայութեան ծով կարիքները: Չմոռնանք որ հոս ալ հայկական հաստատութիւնները վերանորոգման կը կարօտին:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱՑԱՆՑԱՅԻՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Միջազգային կրթական արժէքի զուգահեռ, Հայկական Համացանցային Համալսարանը (ՀՀՀ) կը ձգտի հայագիտական մարզին մէջ առցանց կրթութեան առաջատար բարձրագոյն ուսումնական հաստատութիւն դառնալու: Ան կարելիութիւն կ'ընձեռնէ աշխարհասփիւռ հայութեան՝ անկախ իր տարիքի, բնակութեան վայրի կամ գիտելիքներու մակարդակէն, հայագիտական համապարփակ կրթութիւն ստանալու: ՀՀՀ-ի առաքելութիւնն է նաեւ ստեղծել համացանցային համայնք մը, որ կրթականի կողքին՝ իրարու հաղորդակից դարձնէ աշխարհի տարբեր երկիրներու մէջ սփռուած այն անձերը, որոնք կը փափաքին հայերէն սորվիլ:

ՀՀՀ-ի ծրագիրը ծնունդ առած է 2004ին, ՀԲԸՄ-ի Սիլիքոն Վելլի մասնաճիւղին կողմէ, Երուանդ Զօրեանի նախագահութեամբ: Իսկ առաջին ուսումնական շրջանը սկսած է 2009ին: Հայոց լեզուի եւ պատմութեան կողքին, ան այսօր ունի նաեւ նոր բաժիններ՝ մշակոյթ եւ ճատրակ, ինչպէս նաեւ դասաւանդում եօթը լեզուներով՝ արեւելահայերէն, արեւմտահայերէն, անգլերէն, ֆրանսերէն, ռուսերէն, սպաներէն եւ թրքերէն: Անոր արժէքներուն մաս կը կազմեն՝ ակադեմական եւ ճարտարագիտական կատարելութիւն, առցանց միջավայրի ստեղծում, ստեղծագործական միտքի եւ նորարարութեան ընձեռում, ընկերային կապերու խթանում եւ վերջապէս՝ հայկական մշակոյթի պահպանում եւ վերակենդանացում:

ՏԱՐԱՏԻՊ (HYBRIDE) ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ

Հետաքրքրական է ՀՀՀ-ի ծրագրին մաս կազմող տարատիպ (հիպրիտ) կրթութիւնը, որ աւանդական եւ առցանց կրթութեան զուգորդումն է: Պատրաստուած է այն դպրոցներուն համար, որոնք կը փափաքին նորանոր եւ գրաւիչ կրթական ոճեր ներառել իրենց ուսումնական ծրագիրներուն մէջ: Կրթական այս ոճը այսօր յաջողութեամբ կը կիրարկուի հայկական զանազան համայնքներու մէջ՝ Ամերիկայէն Վրաստան, Գանատայէն Ռուսաստան եւ արդէն 18 մասնակից դպրոց եւ համայնք կ'ընդգրկէ: Յետեւեալ տեղեկութիւններու համար կարելի է դիմել հետեւեալ հասցէին.- hybrideducation@avc-agbu.org:

ՀԵՌՈՒՍՏԱԴՊՐՈՑ

ՀՀՀ-ն Սփիւռքի նախարարութեան հետ՝ միասնաբար ունի նաեւ հեռուստադպրոցի ծրագիրը, որ կը հեռարձակուի Հայաստանի հանրային հեռատեսիլի արբանեակային կապով: Ուսանողները իրենց ազատ ժամերուն կրնան հետեւիլ ծրագրին եւ հաղորդակցիլ առցանց ուսուցիչներուն եւ աշխարհի տարբեր երկիրներու մէջ ապրող իրենց հասակակիցներուն հետ:

ԱՌՑԱՆՑ ՍԵՄԻՆԱՐՆԵՐՈՒ (WEBINAIRE) ԾԱՐՔ

Առցանց սեմինարներու (webinaire) շարքի միջոցով կարելի է շրջանցել աշխարհագրական սահմաններն ու ժամային գօտիները եւ առցանց մասնակցիլ տարբեր գիտաժողովներու, համաժողովներու, որոնք կը ներկայացնեն նորագոյն հետազօտութիւնները, խթանելով՝ Հայոց պատմութեան եւ մշակոյթի քննարկումները:

Վերջերս ՀՀՀ-ն իր ծրագիրները արդի միջոցներով ամբողջացուցած է (Ծրագիրներ Smartphone-ի եւ iPad-ի համար, միլիթմետիա Podcast-ներու շարք): ■

Ե.Զ. - Բարեգործականի պարագային կրնամ ըսել թէ այսօր 35 երկիրներու մէջ գործող միութիւններ ունինք, որոնցմէ իւրաքանչիւրը իր խումբերով ու վարչութիւններով մեծ աշխատանք կը տանի, թէ՛ տեղական եւ թէ՛ միջ-համայնքային մակարդակով:

«ՆՅ» - Բարեգործականի Ֆրանսայի մասնաճիւղին օրինակը բերելով՝ կարելի է ըսել թէ մշակութային գետնի վրայ ձեռնարկներ կ'իրագործուին, բայց նոյնը չենք կրնար ըսել կրթական մարզի պարագային: Բացի շաբաթօրեայ դասընթացներէ, ոչ մէկ ներդրում

կայ ամենօրեայ դպրոցի մեջ:

Ե.Զ.- Անմիջապես նշեմ, թե անձնապես ինձի համար կրթությանը չի սահմանափակուիր միայն դպրոցով, այլ՝ մշակութային ձևերով, թերթով կամ գրադարանով, որոնք մեր հայեցի գիտելիքները զարգացնելու գործին կը ծառայեն: Մեր կարծիքով ներկայ դարուս համացանցը իրապես նուէր մըն է հանրութեան եւ մանաւանդ մեզի համար որպէս հայ, որ կ'ապրինք աշխարհի 150 երկիրներու մէջ եւ նոյն այդ համացանցի միջոցաւ է որ իրարու հետ կապ կը ստեղծենք, իրարու կը ծանօթանանք եւ տեղեկութիւններ կը փոխանցենք: Մենք պէտք է կարենանք առաւելագոյնս օգտուիլ անոր բարիքներէն եւ հայկական իրադարձութիւնները սփռել աշխարհով մէկ մեր հայրենակիցներուն: Ինչպէս եղաւ սրբադասման արարողութեան պարագային երբ աշխարհի հայկական թէ օտար եկեղեցիները միաժամանակ սփռեցին այդ իրադարձութիւնը որ - ի մէջ այլոց - իրականացաւ ՀԲԸՄ-ի համացանցային մէկ ծրագրին միջոցաւ:

«ՆՅ» - Երբ կ'ըսենք թէ Հայաստանը կարելի է քառուղի մըն է մեզի համար, ասիկա կը նշանակէ որ համացանցէն անդին ֆիզիքական ներկայութիւնն ալ իր նշանակութիւնը ունի եւ այս պարագան խօսուի է նաեւ սփիւքի մէջ մեր գոյատեւման առումով, Սփիւքի մէջ ալ համայնքներու անդամներ պէտք է իրարու հանդիպին...:

Ե.Զ.- Համաձայն եմ ձեզ հետ եւ կրնամ ըսել, որ համացանցը եւ ֆիզիքական շփումը զիրար կ'ամբողջացնեն: Քիչ առաջ երբ ակնարկեցիք մեր ուժերը միայն դէպի Հայաստան կեդրոնացնելու հարցին, կ'ուզէի այդ առնչութեամբ յայտնել, թէ ատիկա մեր գործունէութեան թերեւս ցայտուն եւ երեւոյց կողմն է, բայց իրականութեան մէջ այդպէս չէ, որովհետեւ Բարեգործականը ամէնուր կը փորձէ զանազան ձեռնարկներով երիտասարդութիւնը իրարու մօտեցնել, իրարու շուրջ հաւաքել: Վերջերս Թորոնթոյի մէջ համախմբուեցան 25էն 40 տարեկան շուրջ 400 հայ երիտասարդ համալսարանաւարտ մասնագէտներ, աշխարհի զանազան կողմերէն, որոնց համար կազմակերպած էինք դասախօսական երեկոյթներ, այցելութիւններ, եւայլն: Ասիկա ՀԲԸՄ-ի միջ-գաղութային ծրագիրներուն մաս կը կազմէ: Նախապէս ալ նման ձեռնարկներ կազմակերպած ենք Փարիզի, Սան Ֆրանսիսքոյի մէջ: Ընդհանուր առմամբ ՀԲԸՄ-ը 30 տարբեր քաղաքներու մէջ հայ երիտասարդ մասնագէտներու խումբեր ունի, որոնք նաեւ Հայաստանի մէջ ծրագիրներ կ'իրագործեն:

«ՆՅ» - Լաւ է որ ՀԲԸՄ-ի գործունէութեան հիմնական թիրախը երիտասարդութիւնն է. նկատի ունենալով որ անհրաժեշտ առումով Սփիւքի կարելի է հաստատու-

թիւններն են՝ եկեղեցին, միութիւնները, դպրոցը եւ մամուլը, ձեր կարծիքով ի՞նչ քայլերու պէտք է դիմել որպէսզի երիտասարդութիւնը համախմբուի այդ կառուցներուն շուրջ եւ նոր շունչով վերանորոգէ զանոնք:

Ե.Զ.- Նախ հարկ է երիտասարդներուն առիթ տալ, որ իրենք զիրենք ղեկավարեն: Երիտասարդին որոշ անկախութիւն տալը շատ կարեւոր ազդակ մըն է, որովհետեւ ան պէտք է կարենայ կառավարել սորվիլ իր ձեւերով, իր ոճով, որպէսզի յետագային ալ ի վիճակի ըլլայ իրմէ փոքրերը դաստիարակել, անոնց ուղղութիւն տալ: Իսկ վերոնշեալ երիտասարդ մասնագէտներու շարքին անշուշտ կան նաեւ լրագրողներ, որոնք կրնան օգտակար ըլլալ հայ մամուլին, բայց նաեւ Հայ եկեղեցիին որ հայկական կարեւոր հաստատութիւն մըն է եւ կազմակերպութիւնները առանց եկեղեցիի ամբողջական չեն ըլլար: Անմիջապէս ըսեմ թէ նշեալ երիտասարդական խումբերը անկախ են բայց ատով հանդերձ կը համագործակցին հայկական սփիւքին մաս կազմող մարմիններուն հետ: Հետեւաբար ՀԲԸՄ-ը կը պահէ աւանդական կապերը բայց կը փորձէ արդիական միջոցներով զարգացնել հայ կեանքը:

«ՆՅ» - Ի՞նչ կը մտածէք լեզուի հարցին կապակցութեամբ: Ինչպէ՞ս կը մեկնաբանէք երկլեզուութեան պարագան:

Ե.Զ.- Լեզուի հարցը ցաւալի է, բայց միաժամանակ բնական: Սփիւքի մէջ կարելի չէ մէկ սերունդէն միւսը զօրաւոր պահել լեզուն, որովհետեւ բնականաբար ան կրնայ տկարանալ, մանաւանդ այն շրջաններուն մէջ ուր լեզուն գործածելու դիրուքիւնը չկայ եւ մենք պէտք է ձեւով մը ստեղծենք այդ միջավայրը: Համացանցային համալսարանը առիթ կու տայ որ մեկուսացած եւ կղզիացած համայնքները դուրս ելլեն այդ մթնոլորտէն եւ կարելիութիւնը ունենան ուրիշներու հետ յարաբերելու: Միւս կողմէ լեզուն իր բարձր մակարդակին պահելը այդքան ալ դժուարին հարց մը չէ:

«ՆՅ» Կարելի է նորութիւն է Հայկական Համացանցային Համալսարանի ստեղծումը, ուր հայերէնը ուղղակի սորվողից կ'աւանդուի, անհատական կապով, անոր սփիւքեան հոդէն, ապրած միջավայրէն կտրուած: Յատկապէս մանուկներուն պարագային, երբ դպրոցներուն մէջ կ'ուզենք հայերէնի դաստիարակումը հաստատել, ընդհանրապէս կրթական ծրագրի հարցը կը ծագի, որովհետեւ երախաներուն համար հայկական կրթութիւնը պէտք է զուգահեռ զարգացնելու պէտք ունենայ տեղական պետական կրթական համակարգին հետ: Եւ նկատի ունենալով որ տեղական կրթական համակարգերը եւ մշակութային միջավայրը նոյնը չեն, կրթական ծրագիրները մէկ երկու միւսը կը

տարբերին: Օրինակի համար, Ամերիկայի մէջ երախան նոյն խորհրդանշները, նոյն կրթական ծրագրային զարգացումը չունի, ինչ որ ունի Ֆրանսա ապրող երախան: Տեղական մշակութիւն, մտայնութիւններուն եւ սովորութիւններուն յղումները նոյնը չեն եւ հայ աշակերտը անոնցմէ զերծ մնացած է: Տեղական պայմաններէն կտրուած, հոս է որ հարց կը ծագի, թէ ինչո՞ւ պէտք է հայերէն սորվիլ, հայերէն խօսիլ, եթէ ընկերային յարաբերութեան մէջ պիտի չկարենայ զայն օգտագործել: Հետեւաբար կ'ենթադրեմ թէ ՀՀՀ-ն ալ իր սահմանները ունի:

Ե.Զ.- Ես քիչ մը ուրիշ անկիւնէ կը դիտեմ հարցը: Հայեցի կրթութիւնը անկախ է որեւէ երկրի կրթական եւ մշակութային համակարգէն: Մենք ՀՀՀ-ի միջոցաւ սփիւքի զանազան երկիրներու երախաններուն միատեսակ հայեցի դաստիարակութիւն կու տանք եւ այս պարագային կարելի է նոյն դասագիրքը ամէնուր գործածել:

«ՆՅ» - Հոս նաեւ տարիքի հարցը կը դրուի: 6 տարեկան մանուկին երբ հայերէնի տառաճանաչումը կը սորվեցնես, ան դիրքումը կ'ըմբռնէ, որովհետեւ միաժամանակ սկսած է նաեւ տեղական լեզուի տառաճանաչումը: Իսկ օրինակ 12 տարեկան աշակերտին համար սահման ընթերցումի շրջան է: Ան արդէն լեզուամշակութային հսկայ զարգացում ապրած է, տեղական լեզուն սորված է եւ հետեւաբար եթէ նոր պիտի սկսի սորվիլ հայկական այբուբենը 12 տարեկանին, այնքան ալ հետաքրքրական չէ իրեն համար: Հոս է որ երկու լեզուներու միջեւ կամուրջներ հաստատելու եւ մշակոյթը իւրացնելու լուրջ խնդիր կը ստեղծուի եւ երկլեզուութեան սկզբունքային հարցերը մէջտեղ կը բերուին: Այստեղ է որ կարելի կը դառնայ ուսուցչի մը բովէն անցնելու պահանջը: Բայց կայ նաեւ հայերէնէ ալ լեզուներու թարգմանութեան հարցը եւ փոխադարձաբար: Այսինքն երբ պզտիկին հայերէն նախադասութիւն մը կու տաս եւ կ'ուզես որ օրինակ նոյնը ֆրանսերէնով կամ անգլերէնով արտայայտէ, այն ատեն ան կը դժուարանայ:

Ե.Զ.- Ըստ իս, ուսուցչէն աւելի կարեւոր է հայերէնն ալ իբրեւ առաջին լեզու սորվիլը, որովհետեւ այն ատեն հայերէն կը մտածես, հայերէն կը հաշուես եւ հայերէնով խնդիրներ կը լուծես: Անշուշտ այս ձեւը յարմար է կարելիութեան սահմաններուն մէջ: Մենք ՀՀՀ-ի միջոցաւ հայերէնը կը սորվեցնենք հայերէնով եւ ոչ թէ ուրիշ լեզուով մը: Այս պարագային երախան միայն հայերէնի վրայ կը կեդրոնանայ եւ ատոր համար պէտք է պայմաններ ստեղծել, որպէսզի աշակերտը լեզուն օգտագործէ, որովհետեւ տեսականօրէն սորվիլը բաւարար չէ: Մենք դասերէն դուրս լսարաններ ունինք, ուր մասնակիցները կը խօսակցին իրարու հետ: Ճիշդ է որ դպրոցը եւ առցանց հա-

մալսարանը զիրար կ'ամբողջացնեն եւ երկուքն ալ կարեւոր են: Բայց հոն ուր դպրոց չկայ կամ աշակերտները հայկական դպրոց չեն յաճախեր անհրաժեշտ է առցանց ուսուցումը:

«ՆՅ» - ՀՀՀ-ի զարգացման առումով մեծ նորութիւն է տաւրաթի (հիպոթ) կրթութիւնը, որ արդէն ձեր մշակած ծրագրին մաս կը կազմէ: Որո՞նք են անոր իւրաքանչեւութիւնները:

Ե.Զ.- Տարատիպը առցանց դասընթացքի եւ աւանդական կրթութեան գոլգորդումն է: Այս ծրագիրը առաջին անգամ սկսանք Տուլայի մէջ: Տեղեկացնեմ, թէ Շարժայի մեր հայկական եկեղեցին ունի ուրբաթօրեայ դպրոց մը, ուր աշակերտները մինչեւ 6րդ դասարան հայերէն կը սորվին: Դպրոցին տնօրէնը մեզի դիմելով հարցուց թէ ի՞նչ պէտք է ընել որպէսզի 6րդ դասարանը աւարտելէ ետք աշակերտները չջրուին: Առ այդ մենք իրենց համար մէկ տարւան դասեր պատրաստեցինք եւ այդպէսով անոնք նախկինի պէս Ուրբաթ օրերը կը հաւաքուին եւ այս անգամ առցանց միջոցով հայերէն կը սորվին: Այնտեղի յաջողութենէն խրախուսուելով նոյն ծրագիրը կիրարկեցինք նաեւ այլ շրջաններու՝ Տիթրոյթի, Պուէնոս Այրէսի, Մոնթեվիդէոյի, Լոս Անճըլէսի մէջ եւ այլուր: Եւ ասիկա կը վերաբերի ոչ միայն հայերէն լեզուին, այլ նաեւ հայկական երաժշտութեան, Հայոց պատմութեան եւ զանազան այլ նիւթերու: Ընդհանուր առմամբ ներկայիս շուրջ 15 դպրոցներ հիպոթ ծրագիրը որդեգրած են:

«ՆՅ» - ՀՀՀ-ն ունի մասնագիտական, դաստիարակչական, կրթական բաժիններ, ուր մեծ է մասնագէտներու ներդրումը: Բայց մեզ անելի կը հետաքրքրէ, թէ որո՞նք են դաստիարակչական բաժինի հեղինակները եւ անոնք ի՞նչ մեթոդներու կամ դասագիրքերու հիման վրայ ծրագիրներ կը մշակեն:

Ե.Զ.- Իւրաքանչիւր առարկայի կամ նիւթի համար ունինք մասնագէտ մը: Օրինակ՝ երաժշտական բաժնին պատասխանատուները երեւանի «Կոմիտաս» երաժշտանոցի երեք դասախօսներն են, որոնք հրաշալի դասընթացք մը պատրաստած են երկու եռամսեայի համար: Անշուշտ մենք կ'օգտուինք նաեւ այլ աղբիւրներէ, ինչպէս Հայաստանի պետական հեռատեսիլը, եւայլն:

«ՆՅ» - Իսկ արեւմտահայերէնի ուսուցման ծրագրին համար ի՞նչ աղբիւրներէ օգտուած էք, որո՞նք են հեղինակները:

Ե.Զ.- Ունինք խմբային հեղինակներ: Ըսեմ թէ մենք որպէս սկզբունք ընտրած ենք արեւմտեան երկիրներու մէջ երկրորդ լեզուի մը ուսուցման մեթոդը եւ զայն միջազգային մակարդակով մշակելով պատրաստած ենք թէ՛ արեւելահայերէնի եւ թէ՛ արեւմտահայերէնի ուսուցման ծրագիրը: ՀՀՀ-ի ակադեմիական բաժնի ղեկավարը Հա-

ՅԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՐՈՒՄԻՐՔԸ ՎԵՆՍԵՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Մուլթ, խոնավ գիշերով, կը կտրէք Վենսենի անտառի ամալութիւնը, հասնելու համար շրջափակի մը մէջ՝ անկիւն մը պահուրտած «Թամփէթ» թատրոնը, ուր տեղի պիտի ունենայ Լեհաստանի «Կրոթովսքի» մշակույթի կեդրոնի «Ջար» թատերախումբի ներկայացումը՝ «Արմինէ, քոյր»ը («Armine, Sister»), բեմագրութեամբ՝ Եարոսլաւ Ֆրէյթի:

Քիչ վերջ ներս կը հրաւիրուիք երկու խումբերով տեղ գրաւելու համար երկու կողմերը այն հարթակին, որ Հայոց ցեղասպանութեան արհաւիրքի խտացման թատերաբեմն է. թատերաբեմ՝ իր լայն իմաստով:

Մթնոլորտը արդէն ինքնին խորհրդաւոր է, այլապէս ծանր: Ներսը հազիւ թէ լուսաւորուած է... ամէն կողմ սիւնե՛ր, սիւնե՛ր..., որոնք պիտի հանդիսանան համայն

ժողովուրդի մը համայն ողբերգութեան խորհրդանշները, պատմութիւնը պիտի հիւսեն շարժարեալ մարդոց, պիտի հանդիսանան այդ ողբերգութեան վկաները, ձեզի պիտի յուշեն սահող ժամանակը, ցեղասպանութեան խլեակներու կրած անասելի տանջանքները, անոնց ապրած զանազան հանգրուանները, անցած ճամբաները, մինչեւ անապատ... անապատներ... մահ...:

Ներկայացումը կը սկսի հայկական աղօթքներու, շարականներու ենթախորքին՝ ահաւոր բրտութեամբ: Աղմուկ, իրարանցում... ապա կը հասնին ահաւոր վայրագութիւններու,

ո զ բ ե Ր գ ու թ իւ ն ն ե Ր ու դ Ր ու ա գ ն ե Ր, լաւաշի պղծութիւնը, շռայլներու կողմէ՝ մէկ ձեռքի տրցակէն միւս ձեռքով մէկ-մէկ ասդին անդին ցրուող թղթադրամներու օրինակով տարտղնուող նկարներով, ճգմուող, «արիւնաքամ» նուռերով, որպէս խորհրդանշներ սրբազան արժէքներու, կեանքերու փճացման... բնակչութիւններու բնաջնջման, հոսող

Մեր ծրագրին մէջ նաեւ նիւթեր աւելցուցած ենք, ինչպէս՝ ճատրակը եւ ելեկտրոնային գիրքերը: Այս վերջիններուն միջոցով մարդիկ կրնան պատմութիւն սորվիլ կամ տարբեր մշակույթներու ծանօթանալ:

«ՆՅ» - Ընդհանուր առմամբ ՀՀՀ-ի ուսումնական բաժինը պատրաստելու համար քանի՞ հոգի աշխատած է:

Ե.Զ.- Շուրջ 15 մնայուն պաշտօնեայ ունինք: Կան նաեւ պայմանագրով աշխատողներ: Իսկ եօթը լեզուներով ուսուցիչներն ալ մնայուն աշխատակիցներ են: Բացի ատկէ, մօտ 20 հոգի ալ թէքնիք բաժիններով կը զբաղին:

«ՆՅ» - Արդեօք կարելի՞ է ընկերային ցանցերու միջոցաւ ձեզ հետ բաժնել դաստիարակչական ցիւթեր:

Ե.Զ.- Ո՛չ միայն կարելի է այլ ողջունելի է: Ըսեմ թէ մենք զասերու կողքին ունինք նաեւ յաւելեալ նիւթերու բաժին մը, որու ընթացքին ուսանողները տարբեր գրութիւններ կը կարդան, երաժշտութիւն մտիկ կ'ընեն կամ ժապաւէն կը դիտեն: Անոնք նաեւ հաւաքաբար կամ անհատաբար ծրագրեր կը պատրաստեն: Հետեւաբար ձեր

արեան... Կը տողանցեն կարաւաններ, մահիճներ. հոս-հոն սպանութեան, բռնաբարման տեսարաններ, միշտ փոխաբերական արտայայտութիւններով, առանց երբեք իյ-

որոնց վրայ իրենց վերջին շունչը պիտի տան մինչեւ հոգ արդէն հրաշքով վերապրածները:

Երեք տարուան աշխատանքի մը արդիւնքն է այս ներկայացու-

նալու դիւրութեան գիրկը, առանց երբեք բրտութիւնը ցուցադրելու իր «հասարակ» տեսքով, բայց նոյնքան եւ աւելի տպաւորիչ յղացումներով:

Ակամայ եւ անզօր ականատեսները կը դառնաք ձեր առջեւ ցուցադրուող վայրագութեան՝ ներկայացման շարք մը դերակատարներուն հետ, որոնք իրենց կրաւորականութեամբ անկասկած կը խորհրդանշեն դէպքերուն ականատես, բայց ձեռնպահ մնացող աշխարհը:

Հետզհետէ փուլ կու գան սիւները՝ մէկ-մէկ, իրարու ետեւէ, իրենց տեղը թողլով ամայութեան. իր բնօրրանէն հեռացուած ժողովուրդի մը, անոր մշակույթին ոչնչացումով ստեղծուած ամայութեան: Ապա, այդ սիւներուն մէջէն կամաց-կամաց հոսող աւազը կը կազմէ կոյտեր, անապատներ,

մը, որուն մէջ շատ կարեւոր տեղ կը գրաւեն երգեցողութիւնները՝ գլխաւորաբար հայերէն շարականներ, բայց նաեւ քրտերէն եւ պարսկերէն եղբերգութիւններ: Շարականներու աշխատանքները կատարուած են Արամ Քերովբեանի ղեկավարութեան ներքեւ: Շարականները կ'երգեն Արամ Քերովբեան եւ Մուրատ Իշխնալչա:

Հոս կ'արժէ նաեւ յիշել, թէ վերջերս իր աւարտին հասած եւ հանրութեան ներկայացուած «Երգ աքսորեալ» ժապաւէնը, որ գլխաւորաբար նուիրուած է Արամ Քերովբեանի տարած աշխատանքին, վաստակին, կը բովանդակէ այս ներկայացումէն որոշ տեսարաններ, բայց մանաւանդ անոր ներշնչման ծառայած ազդակներ: Հոն արտայայտուած են շատ մը տպաւորութիւններ, հոգեվիճակներ, ապրումներ, զորս վստահաբար պիտի ընդնշմարէք «Արմինէ, քոյր»ին մէջ:

Այդ հոգեվիճակին՝ վերացական նման աշխատանքով փոխադրումը թատրոն, անկասկած աւելի գեղարուեստական հենք ունի, քան անպայման՝ առարկայական: Հետեւաբար, կարելի է որոշ մանրամասնութիւններու շուրջ ունենալ թեր ու դեմ կարծիքներ, սակայն ինչ որ անուրանալի է, կատարուած աշխատանքն է, նաեւ եւ մանաւանդ՝ ներկայացման գործած հզօր տպաւորութիւնը:

Վկայութեան աշխատանք մըն է ներկայացուածը: Մինչեւ վերջ: Մինչեւ ելք. այն աստիճան, որ ելքի դրան առջեւ, սեղանի մը վրայ դրուած է փօլարօյիտ լուսանկարչական գործիք մը, քովը՝ սա արձանագրութեամբ՝ «Եթէ կ'ուզէք մասնակից դառնալ այս վկայութեան, լուսանկարեցէք դուք ձեզ եւ թողեցէք ձեր նկարը. ան պիտի շրջի երկրէ երկիր»:

Շուրջ երկու ժամուան մէջ խտացուած դժոխային այդ միջավայրէն դուրս գալով, կրկին կ'անցնիք Վենսենի մուլթ, խոնաւ, ամայի անտառէն ու կը վերադառնաք ձեր կեանքերը, ժամանակի գործիքէ մը դուրս ելածի տպաւորութեամբ:

Հարցազրույցը վարեց՝
ԺԻՐԱՅԻ ԶՈՒԱՔԵԱՆ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՊԷԼԵԱՆ